

**Brussel, 21 oktober 2020
(OR. en)**

11481/20

**FREMP 87
JAI 776**

NOTA

van:	het voorzitterschap
d.d.:	21 oktober 2020
aan:	de delegaties

Betreft:	Conclusies van het voorzitterschap - Het Handvest van de grondrechten in de context van artificiële intelligentie en digitale verandering
----------	---

De Groep grondrechten, burgerrechten en vrij verkeer van personen (FREMP) heeft op 14 juli 2020 voor het eerst van gedachten gewisseld over de werkingssfeer van de Raadsconclusies van dit jaar over het Handvest van de grondrechten. Op basis van hetgeen op deze vergadering naar voren werd gebracht en de daaropvolgende schriftelijke opmerkingen heeft het voorzitterschap ontwerpconclusies van de Raad opgesteld over het Handvest van de grondrechten in de context van kunstmatige intelligentie en digitale verandering. Tijdens twee informele videoconferenties, op 2 en 15 september, van de Groep FREMP, hebben deskundigen de tekst van de ontwerpconclusies van de Raad besproken.

Na de besprekingen in de Groep FREMP heeft het voorzitterschap de tekst van de ontwerpconclusies van de Raad op 5 en 7 oktober aan het Coreper voorgelegd. Tijdens deze vergaderingen werd geen consensus bereikt over de ontwerpconclusies van de Raad in de bijlage bij document 11373/20. Tijdens de informele videoconferentie van de ministers van Justitie van 9 oktober 2020 informeerde het voorzitterschap de ministers over het gevorderde stadium van de onderhandelingen en kondigde het verdere werkzaamheden van het voorzitterschap aan.

Eén lidstaat bleef echter bezwaar maken tegen het gebruik van de term "gendergelijkheid", omdat de term "gender" noch in de Verdragen, noch in het Handvest van de grondrechten van de EU wordt gebruikt. Andere lidstaten waren gekant tegen het schrappen van de term, met name omdat deze gebruikelijk is in recentere Uniedocumenten, zoals de conclusies van de Raad over het vormgeven van de digitale toekomst van Europa¹, en de conclusies van de Raad over de prioriteiten van de EU voor samenwerking met de Raad van Europa in de periode 2020-2022², die op 13 juli 2020 zijn aangenomen.

In het Coreper van 21 oktober 2020 bevestigde het voorzitterschap dat verdere inspanningen om over dit specifieke punt in de ontwerpconclusies van de Raad over het Handvest van de grondrechten in de context van kunstmatige intelligentie en digitale verandering een consensus te bereiken, zonder succes waren gebleven. Het voorzitterschap benadrukte echter dat de kernelementen van de conclusies - de grondrechten en waarden van de Unie verankeren in het tijdperk van digitalisering, de digitale soevereiniteit van de EU cultiveren en actief deelnemen aan het wereldwijde debat over het gebruik van artificiële intelligentie om vorm te geven aan het internationale kader - door alle delegaties werden gedeeld. Het voorzitterschap concludeerde dat 26 delegaties de tekst in de bijlage in zijn geheel steunden, of er geen bezwaar tegen maakten.

¹ PB C 202 I van 16.6.20, punt 20.

² Doc. 9283/20, punt 12.

**CONCLUSIES OVER HET HANDVEST VAN DE GRONDRECHTEN
IN DE CONTEXT VAN ARTIFICIËLE INTELLIGENTIE EN DIGITALE
VERANDERING**

De COVID-19-pandemie heeft duidelijker dan ooit aangetoond dat Europa digitale soevereiniteit moet bereiken om in de digitale omgeving naar eigen inzicht te kunnen handelen en de veerkracht van de Europese Unie te verbeteren. Wij willen daarom de handen ineenslaan om Europese antwoorden te formuleren op digitale technologieën, zoals artificiële intelligentie (AI). Wij willen ervoor zorgen dat het ontwerp, de ontwikkeling, de uitrol en het gebruik van nieuwe technologieën onze gemeenschappelijke waarden en de door het EU-Handvest van de grondrechten (hierna "het Handvest") gewaarborgde grondrechten hooghouden en uitdragen, en tegelijkertijd ons concurrentievermogen en onze welvaart laten groeien. Hoge IT-beveiligingsniveaus moeten worden gehandhaafd binnen een kader dat openstaat voor innovatie.

Wij streven naar het verantwoordelijk en mensgericht ontwerpen, ontwikkelen, uitrollen, gebruiken en evalueren van AI. Wij moeten het potentieel van deze sleuteltechnologie bij het bevorderen van het economisch herstel in alle sectoren benutten, in een geest van Europese solidariteit, de grondrechten, de democratie en de rechtsstaat hooghouden en uitdragen, en hoge juridische en ethische normen handhaven.

I. Inleiding

1. De EU is een "unie van waarden", zoals verankerd in artikel 2 van het Verdrag betreffende de Europese Unie, die berust op eerbied voor de menselijke waardigheid, vrijheid, democratie, gelijkheid, de rechtsstaat en eerbiediging van de mensenrechten, waaronder de rechten van personen die tot minderheden behoren. Alle lidstaten zijn verantwoordelijk voor het uitdragen van deze waarden, zodat ze worden waargemaakt in het dagelijks leven van al hun burgers. Wij herinneren er in dit verband aan dat het Handvest juridisch bindend is voor de EU en voor de lidstaten wanneer zij uitvoering geven aan de Uniewetgeving.

2. Aanhoudende uitdagingen en ontwikkelingen in het afgelopen jaar hebben eens te meer duidelijk gemaakt dat de bescherming van de grondrechten een permanente inspanning vereist. Met name problemen zoals racisme, huiselijk geweld, geweld tegen kinderen en moeilijkheden bij het beschermen van kwetsbare groepen, de toename van desinformatie en het risico op schendingen van de rechtsstaat en de democratie blijven bestaan.

De COVID-19-pandemie heeft vele van deze uitdagingen vergroot en nieuwe met zich meegebracht, met name wat betreft de afweging tussen toegang tot gezondheidszorg en andere grondrechten. Tegen deze achtergrond nemen wij nota van de desbetreffende enquêtes en verslagen van het Bureau van de Europese Unie voor de grondrechten (FRA), meer bepaald van de FRA-grondrechtenenquête. Wij herhalen dat wij alles zullen doen om onwettige discriminatie op welke grond dan ook te verbieden, zoals vastgelegd in artikel 21 van het Handvest. Ook blijven wij ijveren voor de toetreding van de EU tot het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, zoals neergelegd in artikel 6, lid 2, van het Verdrag betreffende de Europese Unie. Voorts zal de EU samenwerken met de Raad van Europa bij het bevorderen van gendergelijkheid en vrouwenrechten en bij het bestrijden van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld. Zo hebben 21 lidstaten van de EU het "Verdrag van Istanbul" van de Raad van Europa geratificeerd en geven zij er uitvoering aan.

3. De COVID-19-pandemie heeft ook aangetoond dat digitale technologieën, waaronder AI, waardevolle instrumenten zijn bij het verbeteren van de gezondheidszorg, het bereiken van burgers en het draaiende houden van de economie. In dit verband is het belangrijk te blijven zorgen voor goede connectiviteit en inclusie. Wij bevestigen vastbesloten te zijn deze crisis gezamenlijk te boven te komen, de meerwaarde van toekomstgerichte technologieën en toepassingen naar alle geledingen van de samenleving te brengen en onze gemeenschappelijke beginselen en waarden, zoals verankerd in artikel 2 van het Verdrag betreffende de Europese Unie, gezamenlijk te verdedigen en uit te dragen.

4. Digitale technologieën, waaronder AI, zijn van essentieel belang voor Europese digitale soevereiniteit, veiligheid, innovaties en economische ontwikkeling en kunnen in hoge mate bijdragen aan de bescherming en bevordering van de grondrechten en democratie, en de rechtsstaat. Om digitaal soeverein te zijn, moet de EU een echte digitale eengemaakte markt opbouwen en haar vermogen versterken om eigen regels vast te stellen, autonome technologische keuzes te maken, en strategische digitale capaciteiten en infrastructuur te ontwikkelen en uit te rollen. De digitale transitie is de belangrijkste motor voor duurzame groei en concurrentievermogen in de EU. De EU moet haar sterke punten op het gebied van de digitale economie en klimaatneutrale technologieën ten volle benutten en verder uitbouwen. Digitale technologieën hebben steeds meer een overwegend positief effect op het dagelijks leven van Europeanen, bijvoorbeeld op het gebied van industrie, diensten, onderzoek, justitie en openbare veiligheid. Wij zijn dan ook ingenomen met de inspanningen van de Europese Commissie om op basis van onze gemeenschappelijke beginselen en waarden, een AI-ecosysteem van excellentie en vertrouwen tot stand te brengen dat de voordelen van deze technologie naar alle Europese samenlevingen en economieën brengt.

5. Hoewel digitale technologieën, waaronder AI, een groeiend aantal kansen en voordelen bieden, kunnen het ontwerp, de ontwikkeling, de uitrol en het misbruik ervan echter ook risico's voor de grondrechten, de democratie en de rechtsstaat met zich meebrengen. Er zijn derhalve inspanningen nodig om ervoor te zorgen dat de eerbiediging van de grondrechten, zoals verankerd in het Handvest, gewaarborgd blijft. In dit verband moeten problemen zoals ondoorzichtigheid, complexiteit, vertekening (bias), een zekere mate van onvoorspelbaarheid en gedeeltelijk autonoom gedrag worden aangepakt om ervoor te zorgen dat de geautomatiseerde systemen verenigbaar zijn met de grondrechten en om de handhaving van de wettelijke voorschriften te vergemakkelijken.

6. Om potentiële risico's doeltreffend het hoofd te bieden, moet er aan specifieke eisen worden voldaan bij het ontwerp, de ontwikkeling, de uitrol en het gebruik van AI-systemen. In dit opzicht kan het ontwikkelen van gemeenschappelijke technische normen helpen deze uitdagingen het hoofd te bieden en het vertrouwen in de technologie te bevorderen. Wij zijn ingenomen met de benadering die de Europese Commissie voorstelt in haar "witboek over kunstmatige intelligentie - Een Europese benadering op basis van excellentie en vertrouwen", en die erin bestaat de bestaande EU-wetgeving opnieuw te bekijken teneinde na te gaan of er hierin voldoende rekening wordt gehouden met de risico's en kansen van en de vereisten voor AI-toepassingen, of doeltreffende handhaving mogelijk is en of er aanpassingen of nieuwe wetgeving nodig zijn, ook met het oog op de bescherming van onze gemeenschappelijke beginselen en waarden.

7. De Europese Unie en de lidstaten moeten de kansen van digitale verandering aangrijpen en naar de mogelijke voordelen kijken zonder de potentiële risico's uit het oog te verliezen. De grondrechten moeten worden beschermd en bevorderd om te garanderen dat de EU een plek is waar mensen zich kunnen ontplooien, hun rechten en vrijheden kunnen genieten en hun leven kunnen leiden zonder te worden gediscrimineerd. Wij benadrukken dat de Europese aanpak van de digitale transformatie en met name AI, mensgericht moet zijn en de volledige eerbiediging en bevordering van de grondrechten moet waarborgen. In de context van de publieke sector nemen wij nota van de lopende besprekingen over de ontwerptekst van een gezamenlijke verklaring van de lidstaten, waaraan in december 2020 tijdens de ministeriële vergadering over op waarde gebaseerde digitalisering de laatste hand zal worden gelegd.

8. De EU en haar lidstaten moeten hun digitale soevereiniteit cultiveren en tegelijkertijd blijven openstaan voor alle bedrijven die voldoen aan de Europese regels en normen. Zij moeten actief deelnemen aan het wereldwijde debat over het gebruik van AI om verder vorm te geven aan het internationale kader, de processen en besprekingen op dit gebied in overeenstemming met onze gemeenschappelijke beginselen en waarden, en om te zorgen voor de effectieve toepassing en uitvoering van bestaande normen. In dit verband nemen wij nota van het voorgestelde EU-actieplan inzake mensenrechten en democratie 2020-2024, waarin het bevorderen van mensenrechten en democratie bij het gebruik van digitale technologieën, waaronder AI, als prioriteit wordt aangemerkt op alle gebieden van het externe optreden van de EU.

9. Wij erkennen en benadrukken het belang van de samenhang met de waardevolle activiteiten en initiatieven die op het gebied van grondrechten en mensenrechten in de context van digitalisering worden ondernomen door de Europese instellingen en agentschappen, met name de Europese Commissie, het Europees Parlement, het Bureau van de Europese Unie voor de grondrechten [...] en in het kader van de relevante jurisprudentie van het Hof van Justitie, alsmede in andere fora, met name de Raad van Europa en het ad-hoc comité inzake AI daarvan, de OVSE, de OESO en de Verenigde Naties.

II. Een op grondrechten gebaseerde benadering van AI

10. Wij onderstrepen dat bij het ontwerp, de ontwikkeling, de uitrol en het gebruik van AI de grondrechten en de bestaande rechtsregels volledig moeten worden geëerbiedigd. In de digitale wereld moet dezelfde mate van bescherming worden toegepast als in de fysieke wereld. Wij benadrukken dat er krachtens artikel 52, lid 1, van het Handvest met inachtneming van het evenredigheidsbeginsel slechts beperkingen op de uitoefening van de in het Handvest erkende rechten en vrijheden kunnen worden gesteld, indien zij noodzakelijk zijn en daadwerkelijk beantwoorden aan door de Unie erkende doelstellingen van algemeen belang of aan de eisen van de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen; dergelijke beperkingen moeten bovendien bij wet worden gesteld en de wezenlijke inhoud van de grondrechten en vrijheden eerbiedigen.

11. Wat betreft de wetgeving ter uitvoering van de grondrechten kunnen er problemen ontstaan doordat bepaalde AI-toepassingen complex en ondoorzichtig zijn en gespecialiseerde expertise en processen vergen om de resultaten ervan te kunnen begrijpen en controleren. Menselijk toezicht en transparantie zijn essentieel om ervoor te zorgen dat AI-systemen voldoen aan de toepasselijke wetgeving. Wij steunen het voorstel van de Europese Commissie om evenredige en empirisch onderbouwde vereisten te formuleren voor het menselijk toezicht op en de transparantie van AI-systemen, bijvoorbeeld vereisten op het gebied van documentatie, tests en verantwoordingsplicht, die de doeltreffende handhaving van bestaande wetgeving ten goede komen.

12. Wij roepen de EU en haar lidstaten op te beoordelen of bestaande EU- en nationale rechtsregels afdoende zijn om de kansen te benutten en de potentiële risico's het hoofd te bieden die gepaard kunnen gaan met het gebruik van digitale technologieën en met name AI-systemen, en deze rechtsregels waar nodig verder te ontwikkelen. Toezichthoudende autoriteiten moeten over voldoende capaciteiten beschikken om hun mandaat te kunnen vervullen wanneer AI-toepassingen worden gebruikt, en hun onderlinge samenwerking op Europees niveau moet worden versterkt.

13. Wij benadrukken dat het belangrijk is het gebruik van digitale technologieën en geïntegreerde AI-capaciteiten beter bekend te maken bij overheidsinstellingen, de rechterlijke macht, de rechtshandavingsinstanties, economie en wetenschap, het maatschappelijk middenveld, het onderwijs, en het grote publiek. Digitale transformatie noopt ertoe dat mensen hun competenties en vaardigheden ontwikkelen zodat zij op een positieve manier met AI-technologieën om kunnen gaan, onder andere door middel van informatie over bestaande rechten en doeltreffende rechtsmiddelen. Wellicht moet bijzondere aandacht worden besteed aan de behoeften van gemarginaliseerde personen en groepen en mensen in kwetsbare situaties, zoals mensen met een handicap, kinderen en ouderen. Wij zijn dan ook ingenomen met initiatieven om de burgers bewuster te maken van AI en om de "AI-geletterdheid" van mensen te vergroten, onder meer door middel van onderzoek, opleiding en onderwijs.

a. AI en waardigheid

14. Grondrechten zijn universeel, ondeelbaar, onderling afhankelijk en met elkaar verbonden. De bescherming en bevordering van de grondrechten en het onderliggende idee van menselijke waardigheid vormen de kern van de mensgerichte benadering van AI.

b. AI en vrijheden

15. Wij zijn er mee ingenomen dat digitale technologieën, waaronder AI, de bescherming en bevordering van de grondrechten en de democratie kunnen verbeteren, bijvoorbeeld door inspraak van het publiek gemakkelijker en doeltreffender te maken, door de toegang tot overheidsdiensten te verbeteren, door het documenteren van schendingen en misbruik van grondrechten te faciliteren en door AI-analyses te gebruiken om hybride dreigingen op te sporen en te bestrijden.
16. Waar nodig en passend kan het gebruik van AI de resultaten van het werk van rechtshandhavinginstanties vergemakkelijken en aldus bijdragen tot een betere veiligheid en beveiliging van mensen in de EU. Tot gebieden van bijzonder belang voor de ontwikkeling van AI behoren onder meer gegevensanalyse, inzicht in nieuwe en voordien onbekende patronen en verbanden, en het zoeken naar betrouwbaar bewijs in strafzaken. Er moeten regels inzake gegevensbescherming en andere rechtsnormen en ethische normen worden gegarandeerd en passende waarborgen worden ingesteld.
17. Tegelijkertijd gebruiken bedrijven en overheden steeds meer persoonsgegevens en AI om groepsgedrag te begrijpen en te voorspellen, en zich te richten tot bij die groep ingedeelde personen. Er moeten passende waarborgen worden ingebouwd om ervoor te zorgen dat deze toepassingen in overeenstemming zijn met de wetgeving inzake gegevensbescherming en privacy, in het bijzonder de algemene verordening gegevensbescherming (Verordening (EU) 2016/679) en de nationale wetgeving inzake gegevensbescherming, alsmede met andere grondrechten.

18. Wij zijn ons bewust van de respectieve risico's en onderstrepen de behoefte aan waarborgen, met name met betrekking tot het gebruik van technologie voor grootschalig toezicht en gezichtsherkenningssystemen, en de effecten die deze kunnen hebben op de uitoefening van democratische participatie, het recht op vrijheid van meningsuiting en het recht op vrijheid van vereniging en vergadering. Wij nemen nota van de lopende besprekingen over de vraag of dergelijke systemen in beginsel moeten worden gebruikt en over een mogelijk verbod op het gebruik ervan. Voor zover deze systemen zullen worden gebruikt, onderkennen wij dat er vooraf duidelijke juridische vereisten geformuleerd moeten worden. Het gebruik van AI moet met name de grondrechten en de vrijheden eerbiedigen, alsook in overeenstemming zijn met wetgeving inzake gegevensbescherming en privacy; daarnaast moeten doeltreffende rechtsmiddelen worden gewaarborgd.
19. Het gebruik van AI ligt met name gevoelig wanneer onlineplatforms en zoekmachines inhoud aggregeren, selecteren en prioriteren, aangezien dan de mogelijkheid van vrije toegang tot informatie en pluralisme in termen van informatiebronnen en diversiteit onder druk kunnen komen te staan. Voor een vrije samenleving zijn toegang tot gevarieerde informatie, een vrije dialoog en de uitwisseling van verschillende perspectieven nodig.
20. Illegale online-inhoud, met inbegrip van haatmisdrijven, moet worden bestreden, maar tegelijkertijd moeten het recht op vrijheid van meningsuiting en het recht op informatie worden beschermd. Er moet worden besproken in welke omstandigheden en in welke mate een doordachte menselijke tussenkomst nodig is als de door AI-systemen geleverde resultaten aangeven dat er specifieke inhoud moet worden gewist. Op gevoelige gebieden moeten dienstverleners hun AI-systemen transparant maken, bijvoorbeeld door aan onderzoekers de toegang tot de systemen toe te staan.

c. AI en gelijkheid

21. Op AI gebaseerde toepassingen bieden mogelijkheden om de naleving van de grondrechten te beoordelen, onder andere op het gebied van gelijkheid. Besluiten op basis van algoritmische systemen met vooraf vastgestelde regels en nauwkeurige en adequate doelgerichte gegevens zijn mogelijk minder gevoelig voor vertekende resultaten dan door mensen genomen besluiten. Tegelijkertijd kan het gebruik van AI vormen van discriminatie, waaronder structurele ongelijkheden, in bepaalde gevallen ook bestendigen en vergroten. Gelijkheid is in dit opzicht een specifieke bron van zorg. Wij nemen nota van het door het Raadgevend Comité voor gelijke kansen voor mannen en vrouwen goedgekeurde advies over AI - kansen en uitdagingen voor gendergelijkheid ("Opinion on Artificial Intelligence - opportunities and challenges for gender equality"). Waarborgen zijn eveneens nodig op het gebied van taalkundige verscheidenheid en de toegankelijkheid van diensten voor burgers in de officiële talen van de EU.
22. De gegevens die worden gebruikt om AI-systemen te trainen, moeten derhalve accuraat en geschikt zijn voor het doel en potentiële vertekening moeten worden verholpen; tegelijkertijd moet er voldoende flexibiliteit in onderzoek en ontwikkeling zijn om deze systemen verder te ontwikkelen. In dit verband onderstrepen wij dat het belangrijk is om de beginselen gelijkheid en non-discriminatie in acht te nemen bij het ontwerp, de ontwikkeling, de uitrol, het gebruik en de evaluatie van AI, in het bijzonder bij machine learning-systemen, en om ervoor te zorgen dat dergelijke systemen onderworpen zijn aan passende waarborgen en toezicht, met inbegrip van markttoezicht.

d. AI en solidariteit

23. Digitale technologieën kunnen de bescherming van sociale rechten verbeteren, bijvoorbeeld door de toegang tot sociale zekerheid en sociale stelsels te vergemakkelijken. Wij onderstrepen dat digitale algoritmen, met inbegrip van op AI gebaseerde algoritmen, weliswaar de ontwikkeling van meer doelgerichte individuele ondersteuning en behandelingen mogelijk kunnen maken, maar dat de toepassing van dergelijke technologieën de hele sociale gemeenschap ten goede moet komen, de adequate sociale bescherming en gezondheidszorg van groepen in kwetsbare situaties moet bevorderen en niet mag worden gebruikt om het solidariteitsbeginsel af te zwakken. Ook wanneer deze technologieën het markttoezicht op productveiligheid op de EU-markt kunnen verbeteren, kunnen zij een nieuwe opgave vormen voor de rechten inzake consumentenbescherming op het gebied van productveiligheid.
24. AI heeft een groot potentieel om het beschermingsniveau van de menselijke gezondheid te verbeteren, met name door middel van gepersonaliseerde diagnostiek en geneeskunde. In dit verband benadrukken wij de noodzaak van geschikte, hoogwaardige datasets om algoritmen voor kunstmatige intelligentie te trainen. Wij onderstrepen dat bij gebruik van AI in de sociale en gezondheidssector bijzondere aandacht moet worden besteed aan de menselijke waardigheid, de bescherming van de persoonlijke levenssfeer van patiënten en hun lichamelijke en geestelijke integriteit, en dat het gebruik van AI dient te gebeuren met inachtneming van alle relevante wettelijke bepalingen inzake de bescherming van persoonsgegevens, met inbegrip van mechanismen om de geheimhouding en veiligheid van dergelijke gegevens te waarborgen.

e. AI en burgerrechten

25. Wij zijn ons bewust van het potentieel van digitale technologieën, waaronder AI-toepassingen, om de bescherming van het recht op behoorlijk bestuur, het recht op toegang tot documenten en het petitierecht te verbeteren.

26. Rechtstreekse, algemene, vrije en geheime verkiezingen vormen de basis van het democratische proces en zijn een kernelement van onze gemeenschappelijke waarden. Hier mag in het digitale tijdperk niet aan worden getornd. Cyberaanvallen en desinformatie gericht tegen verkiezingsprocessen, -campagnes en -kandidaten kunnen het publieke debat polariseren en het stemgeheim, de integriteit en eerlijkheid van het verkiezingsproces en het vertrouwen van de burgers in verkozen vertegenwoordigers ondermijnen. In dit verband benadrukken wij het belang van waarborgen en actieve maatregelen ter bestrijding van desinformatiecampagnes, misbruik van privégegevens, hybride dreigingen en cyberaanvallen.

f. AI en justitie

27. Toegang tot justitie, transparantie en verklaarbaarheid van juridische processen en besluitvorming, een onafhankelijke rechterlijke macht en rechtszekerheid zijn essentieel voor de goede werking van het gerechtelijk apparaat conform de rechtsstaat. Digitale technologieën, waaronder AI, kunnen de toegang tot juridische informatie helpen verbeteren, waardoor de duur van gerechtelijke procedures mogelijk wordt verkort, en kunnen de toegang tot justitie in het algemeen bevorderen. Deze ontwikkelingen kunnen echter ook nadelige effecten hebben, bijvoorbeeld door het gebruik van vertekenende algoritmen. Doeltreffende rechtsmiddelen moeten worden gewaarborgd om het recht op een eerlijk proces, het vermoeden van onschuld en de rechten van de verdediging te garanderen. Daarnaast blijft niet-digitale toegang tot recht en justitie van essentieel belang. Wij blijven ons inzetten voor de handhaving en bevordering van de rechtsstaat in de Unie en de lidstaten. In dit verband verwijzen wij naar de Conclusies van de Raad van 9 oktober 2020 over "Toegang tot de rechter - het benutten van de kansen van digitalisering".

III. Volgende stappen

28. Om ervoor te zorgen dat de in het Handvest verankerde rechten, vrijheden en beginselen doeltreffend worden beschermd tijdens het ontwerp, de ontwikkeling, de uitrol en de evaluatie van AI, roepen wij de Unie en de lidstaten op de richtsnoeren in deze Raadsconclusies te volgen en verzoeken hen effectieve maatregelen in overweging te nemen om de mogelijke effecten van digitale technologieën, waaronder AI, op de grondrechten in kaart te brengen, te voorspellen en hierop te reageren. Wet- en regelgevingskaders, zoals het aangekondigde voorstel van de Europese Commissie voor een toekomstig regelgevingskader voor AI, moeten het vertrouwen versterken, een billijk evenwicht vinden tussen de verschillende belangen en ruimte laten voor onderzoek en ontwikkeling, alsook voor verdere innovatie en technische en sociaal-technische ontwikkelingen. Deze kaders moeten een klimaat tot stand brengen waarin alle actoren de grondrechten eerbiedigen en uitdragen.
29. Wij verzoeken de Unie en haar lidstaten verschillende belanghebbenden te betrekken bij de besprekingen over deze kwesties en bij de mogelijke ontwikkeling van wet- en regelgevingskaders, teneinde hierin een brede deskundigheid en verschillende perspectieven, onder meer van het maatschappelijk middenveld, mee te nemen.
30. Wij zijn ingenomen met de uitgebreide analyse van het Bureau van de Europese Unie voor grondrechten over AI en grondrechten, en moedigen het Bureau aan het onderzoek naar de bescherming van onze grondrechten en gemeenschappelijke waarden in het tijdperk van digitalisering voort te zetten.